

1868-05-16

AFSENDER
Carl Jacobsen

MODTAGER
J. C. Jacobsen

FAKTA

Type:
Brev

Sprog:
Dansk

Afsendersted:
Töplitz

Modtagersted:
København

Arkivplacering:
uden eget FA-nr., kasse F 3,2

Emneord:
Rejsebrev, bryggeriindretning,
bryggeriteknologi, industriel
arkæologi, rejsebreve

DOKUMENTINDHOLD

Om bryggeribesøg i Weißen Stephan ved Freising, Regensburg og Micholoup, som CJ er særdeles begejstret for. Han skriver endvidere et besøg i Walhalla, hvor han har set de berømte skulpturer af C. D. Rauch.

TRANSSKRIFTION

Töplitz. Lørdag Morgen.
d 16 Mai
1868

Kjære

Da jeg tog afsted fra Sedelmayrs var Faderen ikke ganske vel og jeg så ham ikke; jeg fik således ikke leilighed til at tale med ham om Englandsreisen. Dette har jeg derimod af og til gjort med sønnen.

Jeg sender Eder den vandanalyse som han har afskrevet til mig.

Vi forlode Fredag eftermidd. München og standsede i Freising for at se Bryggeriet i Weißen Stephan ved Freising. Det tilhører Staten og skulde være et Modelbryggeri og skole for unge vordende bryggere. Det er imidlertid ligeså primitivt som mange af de store Münchener bryggerier, men øllet var godt.

I Regensburg så vi det bedst indrettede bryggeri, der i et og alt svarer til Münchenerbryggerierne, men ikke frembød noget særdeles lærerigt. derimod gjorde vi en udflugt til Walhalla. Hvor den herlige udsigt og den deilige Tempelbygning vexelviis glædede os ved deres skønhed. Den indre Hal er udmærket smuk og gemmer de 6 Victoriastatuer af Rauch, hvoraf de 3 ere mesterværker af 1ste rang efter samtidens målestok.

Søndag Aften kom vi til Pilsen, hvor vi så bryggeriet. Desværre begyndte udskjænkningen af Gammeløl først 2 dage senere. Det unge øl er meget bittert temmelig tyndt viinagtigt aldeles lyst. Det har en særegen smag noget forskjellig fra Viener og Münchener øl. Pilsens øl kan betragtes som typen for Bøhmisk øl, de nævnte egenskaber characterise i meer eller mindre grad alt øl som vi have seet i Bøhmen. Ligestrax behagr det ikke aldeles, men da det er fiint og godt fabrikeret vænner man sig snart til det.

Til Prag kom vi Mandag aften. Vi besøgte Wankes bryggerie og Kreuzheurnes bryggeri.

Vi forlode Prag Onsdag aften og da vi ikke kom tilbage til Prag efter Micholoup-touren har jeg sagt at man skal sende eders brev, som jeg venter, til Dresden.

Micholoup ligger ved Saaz.

I Saaz så vi også et smukt og godt Bryggerie. Men Perlen på vor reise indtil nu var dog Micholoup (Dreher og atter Dreher!!) Gjæringskjælderen der er overhovedet N. 1 af alt hvad jeg har seet af gjæringskjældere. den er meget dyb, ganske under jorden og dog meget høi omtr. 7 meter

s. 3 Den er langagtig og på begge langsider indesluttet af uhyre Isbeholdere der hver for sig er ligeså stor som kjælderen selv. De stå ved vældige Portåbninger (der er naturligviis bøhmiske hvælvinger) i Forb med kjælderen. der er 84 kar à 40 Eimer, den er altså ikke særdeles stor. Den er indrettet på engelsk viis med et trægulv imellem karrene så at man uhindret kan komme til disse fra oven. Karrene ere stillede så høit at man kan gåe og arbeide under dem. Du kjender formodentlig denne indretning der også findes i Schwechat og hos Sedlmayrs. Man arbeider hele Sommeren og ved disse isbeholdere (Jeg må tillige sige at gammelølskjældrene ere atter under gjæringskjælderen og at svalehuset bedækker den foroven) deved er det muligt at holde kjælderens temp. hele året på 3 grader Celsius. Øllet er "i karret" ved 4 C og stiger til 6 C om Sommeren efter sigende til 7 C. jeg listede mig til at tage temp af 6 kar der alle vare i gjærings senere og sidste stadium de viste alle 5½-6 C. Issvømmere bruges aldrig vel at mærke. De existere ikke i bryggeriet. Det har netop i de sidste fjorten dage været megets. 4varmt, næsten vor sommervarme. Træplankeværket som adskiller Isen i Isbeholderne fra kjælderen vare endnu tagne bort. Senere når det bliver endnu varmere tages dette bort og Isen står da som en Muur med en uhyre overflade på begge sider af kjælderen. Gjæringerne vare også blandt de skønneste jeg har seet. Aldeles regelmæssige. Mod slutningen jevnt faldne tykke og tørre skumdækker. Gjæringeren gåe i 14 dage, og øllet må fades lidt "grønt" da det ellers ikke vil arbeide i gammelølskjælderen. Ventilationen skeer gennem lufthuller fra oven men især gennem canaler fra neden idet kjælderen ligesom Din ligger ved en dal og gennem kanalen hvor spildet løber bort af sig selv kan man lade

J. C. JACOBSENS ARKIV

CARISBERGFONDET

den slette luft slippe ud; men dette gør man kun i kolde nætter. På grund af Kjælderens store høide og karrenes høie stilling behøver man sagtens heller ikke at ventilere så ofte som i de almindelige kjældere. Såvel Kjælderens hvælvinger som dens Side-Mure (eller rettere Sidepiller) vare meget rene og tørre.

16/5 68 (5) C.M. Poplitz. Lørdag Morg.
16 Mai.
1868

Kjære.
Da jeg tog afsked fra Siedelmayers var Faderen
ikke ganske vel og jeg så ham ikke; jeg fik
således ikke leilighed til at tale med ham
om Englandreisen. Dette har jeg derimod af
og tal gjort med sønnen.
Jeg sender eder den vandanalyse som han har
afskrevet til mig.

8 Vi forlode Fredag eftermiddag München og stansede
15 i Preising for at see Bryggeriet i Weihen Stephan
ved Preising. Det tilhører Staten og skulde være
et Modelbryggeri og skole for unge vordende bryggerie.
Det er indrettet ligeså primitivt som mange af
de store Münchener bryggerier, men illet var godt.
I Regensburg så vi det bedst indrettede bryggeri, der
i et og alt svarer til Münchener bryggerierne, men
ikke fremtød noget særdeles lærerigt.
Derimod gjorde vi en udflugt til Walhalla
hvor den herlige udsigt og den delige Tempelbygning
velhvæls glædede os ved deres skjønhed.
Den indre Hal er udmerket smuk og gjennem
de 6 Victoriastatuer af Rauch, hvoraf de 3 ere
nortværker af 1te rang efter smidens smilertsk.

Søndag Aften kom vi til Pilsen, hvor vi så bygges-
riet. Der vare kjeppede udbygninger af Gaaed-
øl først 2 dage senere. Det unge öl er meget
lettet ^{ringt} temmelig tyndt. aldeles lyst. Det har en
særegen smag meget forskjellig fra Wiener og Münchener
öl. Pilsens öl kan betragtes som typen for
Böhmer öl, de nævnte ejendoms karakteriserer i
seer eller mindre grad alt öl som vi have seet
i Böhmen. Ligetox betager det ikke aldeles, men
da det er først og godt fabriceret vander man sig
snart til det.

Til Prag kom vi Mandag aften. Vi besögte Wan-
kers bryggerie og Kreuzherrens bryggeri
Vi forlode Prag Onsdag aften og da vi ikke kan
tilbage til Prag efter Micholoup-touren kan
jeg her sagt at man skal sende Ederes brev, som jeg
venter, til Dresden.

Micholoup ligger ved Saaz.
I Saaz så vi også et smukt og godt bryggerie. Men
velen på vor reise indtil nu var dog Micholoup
(Dreher og etter Dreher!!). Gjæringsfælden
der er overhovedet N. 1 af alt hvad jeg har seet
af gjæringsfælden. Den er meget dyb, ganske
under jorden og dog meget høi omk. 7. meter.

Den er langagtig og på begge langridder indesluttet
af enkelte Isbeholdere der hver for sig er lige så
store som kjaldere selv. De stå ved vældige
Pantebænke (der er naturligtvis betændte kvælninger)
i Park med kjaldere. Der er 84. kar, der er
altid ikke sædler store. (i 40 Eimer.)

Det er indrettet på en jelsk vis med et træ-
gule imellem karrene så at man uhindret kan
komme til disse fra oven. Karrene er stilledes så
kort at man kan gå og arbejde under dem.

Den kjelder fremodentlig denne indretning der op-
finder i Schwechat og hos Pedlaager
Man arbejder hele Sommeren og ved disse Isbeholdere
(Jeg må tillige sige at gammelkjaldere ere alt
under jæringskjaldere og et sveletuset bedsthan-
den prøven) dermed er det muligt at holde
kjaldrens temp hele året på 3 grader Celsius.
Man fjæler i karret ved 4°C og støjer til 6°C
om Sommeren efter sigende til 7°C.

Jeg listede mig til at tage temp af 6 kar der
alle vare i jæringsens senere og sidste stadium
da viste alle. $5\frac{1}{2}$ - 6°C.

Isommerne kuper aldrig vel at mørke.
De existerer ikke i byggeriet.

Det har vist sig i de sidste fjorten dage været meget

varmt, næsten var smærvare. Trop kan leveret
som adholder Jær i Isbeholderne fra Hjalderne vare
endnu Tøje bort. & Senere når det bliver end-
nu varmere Tøjes dette bort og Jær stier da
med som en Ålme med en ubrye overfladet på
begge sider af Hjalderne.
Gjæringerne vare også blandt de sjældneste jeg har
seet. Alder oparbejde, regelmæssige. Mod slut-
ningen jævnt kaldet tykke og Tøje stier datter.
Gjæringeren jævn i 14 dage, og illet når fader lidt
"grønt" da det ellers ikke vil arbejde; jamaaligt
Hjalderne. Ventilatorer stier jævne luftkuler
fra oven men iver jævne canaler fra neden idet
Hjalderen ligger. Den ligger ved en dal og jævne
kanalen hvor spildet løber bort af sig selv kan
man lade den stette luft slippe ud; men dette
gjør man kun i kolde nætter.
På grund af Hjalderens store Side og barrens høje
stilling betøver man næsten heller ikke at ventile
så ofte som i de almindelige Hjalderne.
Såvel Hjalderens halvvinger som dens Side-stare (eller
rettere Sidepiller) vare næst rene og Tøje.